

Kultura

- všechno, co musí člověk vědět, aby mohl fungovat v určité společnosti
- všechno, co člověk zná a v co věří, tak aby se mohl chovat způsobem, který je přijatelný pro ostatní, a tak, aby ho ostatní brali za jednoho z nich

Jazyková antropologie (antropolingvistika)

- Jan Pokorný, *Lingvistická antropologie*, 2010
- Miroslav Černý, *Homo loquens, Vybrané kapitoly z lingvistické antropologie*, 2009

Vztahy mezi jazykem a kulturou

(1) Struktura jazyka určuje, jakým způsobem jeho uživatelé vidí svět

Edward Sapir (1884–1939) →

Benjamin Lee Whorf (1897–1941) ↘

Wilhelm von Humboldt (1767–1835)

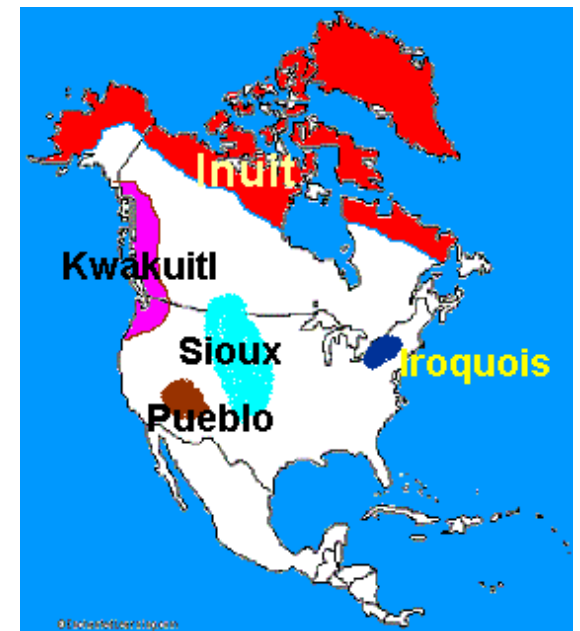
→ Sapir-Whorfova hypotéza (Whorfova hypotéza)

(2) Kultura určitého společenství lidí se odráží na jazyku, který používají

Sapir: čínština × kwakiutl (Britská Kolumbie, západní Kanada)

čínština	angličtina	čeština
„muž zabít kachna“	<p>A man kills a duck.</p> <p>A man kills the duck.</p> <p>The man kills a duck.</p> <p>The man kills the duck</p>	<p>Muž zabíjí kachnu.</p>

Dvě podoby Whorfovy hypotézy

Silnější forma: **Jazykový determinismus**

- způsob, jak myslíme a vnímáme okolní svět, je determinován jazykem, kterým mluvíme

Slabší forma: **Jazykový relativismus**

- rozdíly mezi jazyky se odráží v rozdílech vidění světa jejich mluvčích

hopijština (severovýchodní Arizona)

- procesuální vnímání času a prostoru
- důležité, zda se něco stalo nebo stane
- objekty nejsou diskrétní, počítatelné, stále se opakující

„standardní průměrná evropština“

- pevné vnímání času a prostoru (počítatelné × nepočítatelné)
(minulost × přítomnost × budoucnost)
- objekty jsou diskrétní, počítatelné a stále se opakují

Testy (příklady)

(1) Test barev

- kmen Daniů (Nová Guinea) – dvě slova pro barvy

(2) Gramatického rozdíly mezi yukateckou májštinou (Mexiko) a angličtinou

- yukatecká májština – vyjádření množného čísla není povinné a vztahuje se jen na životná slova
- angličtina – vyjádření čísla je povinné a vztahuje se jak na životná, tak neživotná slova

(3) Systém číslovek

- čínština, japonština × evropské jazyky

	čínština	angličtina	čeština
1	<i>yi</i>	<i>one</i>	<i>jeden</i>
2	<i>er</i>	<i>two</i>	<i>dva</i>
3	<i>san</i>	<i>three</i>	<i>tři</i>
10	<i>shi</i>	<i>ten</i>	<i>deset</i>
11	<i>shi-yi</i>	<i>eleven</i>	<i>jedenáct</i>
12	<i>shi-er</i>	<i>twelve</i>	<i>dvanáct</i>
13	<i>shi-san</i>	<i>thirteen</i>	<i>třináct</i>
20	<i>er-shi</i>	<i>twenty</i>	<i>dvacet</i>

Pro přijetí Whorfovy hypotézy bychom museli dokázat:

- 1) že pro mluvčí jednoho jazyka je nemožné nebo alespoň extrémně těžké myslet takovým způsobem, jak mluvčí jiného jazyka,
- 2) že tento rozdíl ovlivňuje způsob, jakým lidé docházejí k různým závěrům, spíše než že by to byly nějaké subjektivní inklinace za mlhavých okolností,
- 3) že rozdíl v myšlení je způsoben rozdíly, které existují mezi jazyky, spíše než že by to bylo spojeno s jinými okolnostmi jako fyzické nebo kulturní prostředí.

Whorfovy myšlenky v jazykovědě

- ochrana jazyků
názor, že by se ohrožené jazyky měly chránit, protože každý jazyk přináší jedinečný pohled na svět
- kulturní podoba jazyka
názor, že se lidé měli učit kulturní (spisovnou) podobu jazyka, protože je zkulturňuje
- rasismus a sexismus v jazyce
názor, že některé jazykové prostředky jsou diskriminující vůči rasám, pohlavím atd.